

С.В. Черноп'ятов

викладач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 347.62

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ РЕЖИМУ ОКРЕМОГО ПРОЖИВАННЯ ПОДРУЖЖЯ В ПОРЯДКУ ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Здійснено аналіз встановлення та припинення режиму окремого проживання подружжя в порядку окремого провадження. Подано пропозиції щодо його удосконалення.

Ключові слова: сімейне право, режим окремого проживання подружжя, сепарація, окреме провадження, предмет доказування.

Постановка проблеми. Режим окремого проживання (сепарація) є новим інститутом сімейного права України, який вперше у сучасному його вигляді передбачений Сімейним кодексом України [6] (далі – СК України). Нормативно-правове регулювання сепарації виявилось недосконалим, про що свідчать такі, що вже відбулися, його зміни. Незважаючи на останні, перед науковцями та практиками стоїть чимало невирішених питань про застосування режиму окремого проживання подружжя, які лежать як у сфері матеріального сімейного права, так і в галузі цивільного процесу. Зокрема, актуальним є питання встановлення режиму окремого проживання подружжя в порядку окремого провадження.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Останнім часом спостерігається підвищення уваги науковців до інституту сепарації. Так, проблеми режиму окремого проживання досліджували: Н.А. Аблятіпова, В. Гопанчук, П. Каспшик, Б.К. Левківський, С. Лепех, М. Німак, З.В. Ромовська, В.І. Труба, Ю.С. Червоний, М. Ясинок та ін.

Метою цієї статті є аналіз сучасного стану правового регулювання встановлення та припинення режиму окремого проживання подружжя в порядку окремого провадження та формулювання пропозицій щодо його удосконалення.

Виклад основного матеріалу. За заявою подружжя або позовом одного з них суд може постановити рішення про встановлення для подружжя режиму окремого проживання у разі неможливості чи небажання дружини і (або) чоловіка проживати спільно (ч. 1 ст. 119 СК України). Режим окремого проживання припиняється у разі поновлення сімейних відносин або за рішенням суду на підставі заяви одного з подружжя (ч. 2 ст. 219 СК України). Відповідно до ч. 3 ст. 234 Цивільного процесуального кодексу України [10] (далі – ЦПК України), справи про встановлення режиму окремого проживання за заявою подружжя розглядаються у порядку окремого провадження.

Встановлення режиму окремого проживання не припиняє прав та обов'язків подружжя, які встановлені СК України і які дружина та чоловік ма-

ли до встановлення цього режиму, а також прав та обов'язків, які встановлені шлюбним договором (ч. 1 ст. 120 СК України). Наслідками встановлення режиму окремого проживання (ч. 2 ст. 120 СК України) є такі: 1) майно, набуте в майбутньому дружиною та чоловіком, не вважається набутим у шлюбі; 2) дитина, народжена дружиною після спливу десяти місяців, не вважається такою, що походить від її чоловіка.

Таким чином, режим окремого проживання – це особливе правове положення подружжя, яке встановлюється у разі неможливості чи небажання дружини і (або) чоловіка проживати спільно судом за позовом одного з подружжя в порядку позовного провадження або за спільною заявою подружжя в порядку окремого провадження і полягає в тому, що до відносин між подружжям застосовуються такі правила: майно, набуте в майбутньому дружиною та чоловіком, не вважається набутим у шлюбі; дитина, народжена дружиною після спливу десяти місяців, не вважається такою, що походить від її чоловіка.

Рішення суду про встановлення режиму окремого проживання має преюдиційне значення для вирішення у майбутньому питань про розподіл спільно набутого майна та про походження дітей [7, с. 330]. Змістом режиму окремого проживання є те, що на подружжя не поширюються дві важливі презумпції сімейного права: спільності майна, набутого під час шлюбу та походження дитини, зачатої і (або) народженої у шлюбі, від чоловіка та дружини з метою спрощення охорони майнових та особистих немайнових прав та законних інтересів подружжя у разі виникнення спору між ними [2, с. 83-85].

Нормативно-правове регулювання встановлення режиму окремого проживання в порядку окремого провадження є недостатнім: законодавством визначено лише: 1) особи, які можуть бути заявниками – подружжя; 2) форма звернення до суду – заява подружжя.

Питання підсудності справи законом не визначено. М. Ясинок пропонує передбачити у ЦПК України, що «заява про встановлення режиму окремого проживання подружжя подається чоловіком і жінкою за місцем їх мешкання чи за місцем мешкання особи, з якою проживають діти» [11, с. 116]. З огляду на те, що в законодавстві використовується термін «місце проживання» і що при розгляді справи про встановлення режиму окремого проживання ніяких правових питань щодо наявних дітей подружжя не вирішується, на нашу думку, підсудність слід визначити так: «заява про встановлення режиму окремого проживання подружжя подається чоловіком і жінкою за місцем проживання чоловіка і (або) жінки».

Одним із найбільш проблемних питань є предмет доказування у справах про сепарацію. Його певною мірою окреслено законодавством: неможливість чи небажання дружини і чоловіка проживати спільно. Крім того, як і в будь-якій справі окремого провадження, при розгляді справ про сепарацію належить встановити відсутність спору. На початку судового розгляду спір усувається самим подружжям внаслідок збігання їх диспозитивних начал, спрямованих на бажання проживати окремо без розірвання шлюбу [11, с. 115] і виражених у їх спільній заяві.

Відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови, можливість [1, с. 685] – це здійсненність, допустимість чого-небудь (зазвичай за певних умов), а бажання [1, с. 55] – це прагнення, потяг до здійснення чого-небудь; хотіння.

Таким чином, неможливість проживати спільно означає, що подружжя не може проживати спільно через певні об'єктивні обставини (наприклад, тривалий від'їзд, відрядження, служба у Збройних силах, позбавлення волі тощо), а небажання проживати спільно означає, що у подружжя відсутнє прагнення до спільного проживання, воно суперечить їх волі, хоча об'єктивно може бути цілком можливим.

Про небажання проживати разом свідчить сама спільна заява подружжя як акт їх волевиявлення. Оскільки таке небажання саме по собі є підставою для встановлення режиму окремого проживання, то, на нашу думку, обґрунтування небажання у заяві не є обов'язковим.

Якщо ж подружжя посилається на неможливість проживати спільно, така неможливість має бути доведена заявниками або з'ясована судом у порядку об'єктивного з'ясування обставин справи (ч. 1 ст. 235 ЦПК України). Однак недоведення неможливості спільного проживання не виключає встановлення режиму окремого проживання, оскільки навіть якщо подружжя у своїй заяві посилається на неможливість, очевидно, що має місце і небажання подружжя проживати спільно, відсутність їх волі на те і спрямованість волі на встановлення сепарації.

Деякі автори [3, с. 101; 11, с. 115–117] вважають, що при розгляді справи мають бути вирішені питання місця проживання кожного із подружжя, оскільки помилково, на нашу думку, вважають, що фізично роздільне (у відокремлених житлових приміщеннях) проживання подружжя є елементом змісту режиму окремого проживання подружжя. Такий хибний висновок, очевидно, робиться внаслідок буквального тлумачення легальної назви цього інституту та неусвідомлення його змісту за чинним законодавством України. Нагадаємо, що законом передбачено лише два наслідки встановлення режиму окремого проживання подружжя, і обов'язок чоловіка і дружини проживати окремо до них не належить.

Неможливість або небажання «спільного» проживання, на нашу думку, необхідно тлумачити не як неможливість або небажання проживати разом у одному житловому приміщенні, а неможливість або небажання вести спільне сімейне життя, мати спільний побут і господарство. Хоча, знову ж таки, закон не зобов'язує подружжя у випадку сепарації утримуватися від спілкування, мати відособлений побут тощо.

Тому ми вважаємо, що питання про місце проживання чоловіка і дружини не повинне і не може бути предметом розгляду при вирішенні справи про встановлення режиму окремого проживання.

Наступним проблемним питанням є вирішення при встановленні режиму окремого проживання питань місця проживання дітей та утримання дітей.

На нашу думку, при відповіді на це питання слід виходити з такого: 1) відповідно до ст. 120 СК України, встановлення режиму окремого проживання не припиняє прав та обов'язків подружжя, які встановлені СК

України і які дружина та чоловік мали до встановлення цього режиму, а також прав та обов'язків, які встановлені шлюбним договором. У разі встановлення режиму окремого проживання: майно, набуте в майбутньому дружиною та чоловіком, не вважатиметься набутиим у шлюбі; дитина, народжена дружиною після спливу десяти місяців, не вважатиметься такою, що походить від її чоловіка; 2) відповідно до ст. 180 СК України, батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину визначаються за домовленістю між ними (ч. 1 ст. 181 СК України); 3) мати, батько та дитина мають право на безперешкодне спілкування між собою, крім випадків, коли таке право обмежене законом (ч. 1 ст. 153 СК України); питання виховання дитини вирішується батьками спільно (ч. 1 ст. 157 СК України); 4) відповідно до ст. 160 СК України, місце проживання дитини, яка не досягла десяти років, визначається за згодою батьків; місце проживання дитини, яка досягла десяти років, визначається за спільною згодою батьків та самої дитини; якщо батьки проживають окремо, місце проживання дитини, яка досягла чотирнадцяти років, визначається нею самою; 5) відповідно до ч. 2 ст. 141 СК України, проживання їх окремо від дитини не впливає на обсяг їхніх прав і не звільняє від обов'язків щодо дитини.

Таким чином, ані фактична сепарація, ані режим окремого проживання, встановлений судом, не впливає на особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя щодо дітей. Безперечно, фізично роздільне проживання батька і матері ускладнює механізм реалізації цих прав та обов'язків, але СК України відносить узгодження питань реалізації цих прав та обов'язків до відання самого подружжя, і лише якщо вони не дійдуть згоди, питання вирішується органом опіки та піклування або судом (статті 158, 159, 160 СК України).

Таким чином, правові наслідки встановлення режиму окремого проживання (ч. 2 ст. 120 СК України) взагалі не впливають на реалізацію прав і обов'язків батьків щодо дітей. Таку реалізацію ускладнює лише фізично роздільне проживання чоловіка та дружини. Але таке проживання (фактична сепарація) можливе і без рішення суду – в порядку реалізації кожним з подружжя права на вільний вибір місця проживання – і не є обов'язковим наслідком чи умовою сепарації юридичної.

Отже, на нашу думку, вирішення питань про реалізацію прав і обов'язків батьків щодо дітей не повинно бути предметом розгляду при встановленні режиму окремого проживання за спільною заявою подружжя.

Таким чином, навіть якщо суд виявить при розгляді справи в порядку окремого провадження, що між подружжям існує спір про місце проживання, утримання, виховання дитини, спілкування з нею, суд не повинен застосовувати наслідки ч. 6 ст. 235 ЦПК України, оскільки такий спір не стосується режиму окремого проживання, а правові наслідки його встановлення не впливають на права та обов'язки батьків щодо дітей.

Частина 6 ст. 235 ЦПК України слід застосовувати лише у випадку, коли під час розгляду справи виникає спір безпосередньо щодо встановлення режиму окремого проживання, тобто якщо один із подружжя заперечує про-

ти його встановлення. В такому випадку суд залишає заяву без розгляду і роз'яснює тому з подружжю, який бажає встановлення режиму окремого проживання, що він має право подати позов на загальних підставах.

Отже, предмет доказування у справі включає: відповідність внутрішньої волі заявників формі вираження їх волі до встановлення режиму окремого проживання (поданій заяві) та наявність підстав встановлення режиму окремого проживання: неможливість або небажання подружжя проживати спільно.

Коло осіб, які беруть участь у справі, слід встановлювати, виходячи із загальних положень статті 26 ЦПК України, відповідно до ч. 2 якої у справах окремого провадження особами, які беруть участь у справі, є заявники, інші заінтересовані особи, їхні представники.

Певного застереження потребує питання участі представників у справі. Оскільки встановлення режиму сепарації зачіпає доволі суттєві майнові та особисті немайнові інтереси подружжя, то, на нашу думку, було б доречним обмежити участь представників у справі можливістю подання заяви через представника (представників) і передбачити, що справа розглядається за обов'язковою участю обох з подружжя.

В літературі пропонується запровадити розгляд справи за обов'язковою участю органу опіки та піклування при наявності у подружжя дітей [11, с. 116].

Оскільки, як зазначалося вище, предметом розгляду в окремому провадженні не є права та обов'язки батьків щодо дітей та питання їх реалізації, обов'язкова участь органів опіки і піклування видається нам недоречною. З іншого боку, у ч. 1 ст. 119 СК України законодавець використав конструкцію «...суд *може* постановити рішення...», надавши, таким чином, судові можливість відмовити у встановленні режиму окремого проживання навіть за наявності підстав для його встановлення. Оскільки рішення суду має бути законним і обґрунтованим (ст. 213 ЦПК України), воно повинно ґрунтуватися на певних доказах, які суд може отримати, зокрема, від органів опіки та піклування. Отже, на нашу думку, слід передбачити, що суд має прав залучити до розгляду справи органи опіки та піклування – наприклад, у випадку, коли один із подружжя є обмежено дієздатним.

Під час розгляду справи суд зобов'язаний роз'яснити особам, які беруть участь у справі, їх права та обов'язки, сприяти у здійсненні та охороні гарантованих Конституцією і законами України прав, свобод чи інтересів фізичних або юридичних осіб, вживати заходів щодо всебічного, повного і об'єктивного з'ясування обставин справи (ч. 1 ст. 235 ЦПК України). Стосовно встановлення режиму окремого проживання подружжя в порядку окремого провадження це означає, що суд повинен: 1) роз'яснити заявникам та іншим особам, які беруть участь у справі, їх процесуальні права та обов'язки; 2) роз'яснити подружжю наслідки встановлення режиму окремого проживання, підстави і порядок його припинення; 3) вжити заходів щодо всебічного, повного і об'єктивного з'ясування наявності чи відсутності підстав для встановлення режиму окремого проживання подружжя. Зокрема, перш за все перевірити, опитавши заявників після роз'яснення їм їх

прав та обов'язків та правових наслідків сепарації, чи відповідає їх внутрішня воля поданій заяві, чи згодні обидва з подружжя на встановлення режиму окремого проживання, і чи не заперечує хтось із них проти такого встановлення. Крім того, якщо у спільній заяві подружжя заявники посилаються передусім на неможливість проживати спільно, суд має встановити наявність чи відсутність обставин, на які посилається подружжя в обґрунтування такої неможливості.

Рішення суду у справі про встановлення режиму окремого проживання за спільною заявою подружжя наразі характеризується певною диспозитивністю. Відповідно до ч. 1 ст. 119 СК України, за заявою подружжя або позовом одного з них суд *може* постановити рішення про встановлення для подружжя режиму окремого проживання у разі неможливості чи небажання дружини і (або) чоловіка проживати спільно. На нашу думку, така норма є недосконалою з огляду на те, що у випадку подання спільної заяви подружжя і встановлення сепарації у порядку окремого провадження у разі встановлення під час судового розгляду наявності підстав встановлення режиму окремого проживання немає підстав для відмови у задоволенні заяви.

Тому пропонуємо ч. 1 ст. 119 СК України викласти в такій редакції:

«1. За заявою подружжя суд ухвалює¹ рішення про встановлення для подружжя режиму окремого проживання у разі неможливості чи небажання дружини і (або) чоловіка проживати спільно.

За позовом одного з подружжя суд може ухвалити рішення про встановлення для подружжя режиму окремого проживання у разі неможливості чи небажання дружини і (або) чоловіка проживати спільно».

Набрання законної сили рішенням суду про встановлення режиму окремого проживання подружжя регулюється загальними положеннями ЦПК України (статті 223, 294).

Для забезпечення виконання рішення суду, досягнення подружжям тих правових результатів, яких воно прагнуло досягти встановленням режиму окремого проживання, на нашу думку, недостатньо лише видачі копій судового рішення заявникам.

Відповідно до п. 3 Глави 1 Розділу III Правил реєстрації актів цивільного стану в Україні [5], реєстрація народження дитини провадиться державним органом реєстрації актів цивільного стану за місцем народження дитини або за місцем проживання її батьків чи одного з них.

Отже, щоб уникнути ситуації, коли мати реєструє дитину, народжену після спливу 10 місяців з моменту встановлення режиму окремого проживання, за загальними правилами, слід зобов'язати суд, який ухвалив рішення про встановлення режиму окремого проживання подружжя, не пізніше п'яти днів з дня проголошення рішення надсилати його копії до органів реєстрації актів цивільного стану за місцем проживання подружжя, а якщо вони мають різне місце проживання – за місцем проживання кожного з них. Однак і це не вирішить проблеми, оскільки реєстрація народження можлива також і за місцем народження дитини.

¹ Використання у СК України дієслова «постановляти» відносно рішення суду не узгоджується з термінологією чинного ЦПК України.

У зв'язку із цим ми вважаємо, що режим окремого проживання слід визнати актом цивільного стану, який підлягає державній реєстрації.

Відповідно до ст. 49 Цивільного кодексу України [9] (далі – ЦК України), актами цивільного стану є події та дії, які нерозривно пов'язані з фізичною особою і започатковують, змінюють, доповнюють або припиняють її можливість бути суб'єктом цивільних прав та обов'язків. Актами цивільного стану є народження фізичної особи, встановлення її походження, набуття громадянства, вихід з громадянства та його втрата, досягнення відповідного віку, надання повної цивільної дієздатності, обмеження цивільної дієздатності, визнання особи недієздатною, шлюб, розірвання шлюбу, усиновлення, позбавлення та поновлення батьківських прав, зміна імені, інвалідність, смерть тощо.

Таким чином, режим окремого проживання подружжя, відповідно до визначення ЦК України та враховуючи невичерпність переліку актів цивільного стану, є актом цивільного стану.

Державній реєстрації та внесенню до Державного реєстру актів цивільного стану громадян наразі підлягають лише народження фізичної особи та її походження, громадянство, шлюб, розірвання шлюбу у випадках, передбачених законом, зміна імені, смерть (частини 3–4 ст. 49 ЦК України).

Оскільки режим окремого проживання породжує суттєві правові наслідки і постає необхідність створення реального механізму належної реалізації цих наслідків, на нашу думку, є доречним: 1) запровадити державну реєстрацію встановлення і припинення режиму окремого проживання подружжя в органах РАЦС із внесенням відповідних відомостей до Державного реєстру актів цивільного стану громадян; 2) зобов'язати органи РАЦС при реєстрації народження дитини за заявою батька *або* матері дитини, які перебувають у шлюбі, перевіряти наявність чи відсутність встановленого режиму окремого проживання подружжя за допомогою Державного реєстру актів цивільного стану громадян. Це стане у нагоді і у разі виникнення спорів щодо майна, яке належить (належало) подружжю, і у випадку, коли зацікавлена сторона з тих чи інших причин не зможе підтвердити встановлення режиму окремого проживання рішенням суду.

Звісно, всі судові рішення, в тому числі про встановлення режиму окремого проживання подружжя, підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру судових рішень, але, по-перше, повний доступ до нього мають лише судді, а також працівники апарату судів, Державної судової адміністрації та інформаційно-технічного адміністратора Реєстру, по-друге, надання сторонами самостійно одержаного витягу із Державного реєстру актів цивільного стану громадян полегшить роботу суду та зменшить навантаження на Єдиний державний реєстр судових рішень.

Відповідно до ч. 2 ст. 119 СК України, режим окремого проживання припиняється у разі поновлення сімейних відносин або за рішенням суду на підставі заяви одного з подружжя. Ця норма піддається справедливій критиці як противників, так і прихильників інституту сепарації.

По-перше, незадовільним є використання терміна «сімейні відносини». Сімейні відносини, за визначенням чч. 1-3 ст. 2 СК України, – це особисті

немайнові та майнові відносини між подружжям, між батьками та дітьми, усиновлювачами та усиновленими, між матір'ю та батьком дитини щодо її виховання, розвитку та утримання; між бабою, дідом, прабабою, прадідом та внуками, правнуками, рідними братами та сестрами, мачухою, вітчимою та падчеркою, пасинком; між іншими членами сім'ї, визначеними у ньому.

Як уже зазначалося нами, встановлення режиму окремого проживання має чітко визначені у законі наслідки, які аж ніяк не припиняють сімейні відносини, а лише виводять їх з-під регулятивного впливу одних норм і поширюють на них дію інших. А оскільки сімейні відносини не припинялися – то і поновитися вони не можуть. Можливо, законодавець під поновленням сімейних відносин пропонує розуміти те, що подружжя стало проживати разом, вести спільне господарство і тому подібне. Вимушені визнати, що і в цьому разі таку підставу припинення сепарації важко визнати вдалою, оскільки, як вказувалося раніше, режим окремого проживання за законодавством України не передбачає обов'язку подружжя проживати окремо, мати окремий побут, не спілкуватися і т.д.

По-друге, чітко визначити момент «поновлення сімейних відносин» (особливо не знаючи, що під таким поновленням треба розуміти) вкрай важко, і тим більше складно отримати належні і допустимі докази такого поновлення. Така ситуація створює можливості для зловживань порушення прав дружини та чоловіка [8, с. 373–374], є передумовою виникнення численних судових спорів про встановлення конкретного моменту припинення сепарації внаслідок «поновлення сімейних відносин» і про наявність самого факту такого «поновлення» [2, с. 86].

По-третє, видається дивною і такою, що не відповідає основним засадам судочинства, ситуація, коли юридичним вчинком (навіть не юридичним актом) суб'єктів правовідносин фактично припиняється чинність рішення суду. Переважна більшість авторів зауважують: якщо режим окремого проживання встановлюється за рішенням суду, то припиняється він також має за рішенням суду [2, с. 87; 3, с. 101; 7, с. 331–332]. Влучно з цього приводу висловилася С. Лепех: «Формальна сепарація повинна припинятися формально, а фактична – фактично. Це сприятиме уникненню непорозумінь і різного тлумачення законодавства на практиці» [4, с. 130].

Таким чином, ми вважаємо, що норму про автоматичне припинення режиму окремого проживання слід виключити з СК України.

Як ми вже зазначали, судове рішення має стати єдиною підставою припинення режиму окремого проживання. Другий спосіб припинення режиму окремого проживання – «за рішенням суду на підставі заяви одного з подружжя».

Однак і в цій нормі законодавець виразив свою волю не досить чітко. Постають такі питання: в порядку якого провадження слід розглядати справу; що мається на увазі під «заявою одного з подружжя» – позовна заява чи заява [8, с. 374]; чому законодавець не згадує про спільну заяву подружжя. Скоріше за все, законодавець, враховуючи можливість автоматичного припинення режиму окремого проживання, просто не передбачив розгляд судом справи про припинення сепарації за спільною заявою подружжя, оскільки за його – законодавця – логікою у випадку спільної волі

подружжя на припинення режиму окремого проживання подружжю достатньо просто «поновити сімейні відносини».

Таким чином, певного перегляду передбачає і нормативне регулювання припинення сепарації за рішенням суду. Так, зокрема, слід передбачити таке.

По-перше, суд може ухвалити рішення про припинення режиму окремого проживання за позовом одного з подружжя. При цьому, на нашу думку, у випадку, якщо позов про припинення сепарації подається тим же із подружжя, який ініціював встановлення сепарації, не може йти мова про якийсь спрощений чи автоматичний порядок припинення режиму окремого проживання [8, с. 374], оскільки його збереження може відповідати законним інтересам також іншого з подружжя.

По-друге, суд ухвалює рішення про припинення режиму окремого проживання за спільною заявою подружжя. Така категорія справ з огляду на її безспірність має розглядатися в порядку окремого провадження. Предметом доказування у справі має бути бажання обох з подружжя припинити режим окремого проживання. Для встановлення цієї обставини достатньо спільної заяви подружжя та перевіреної в судовому засіданні відповідності внутрішньої волі чоловіка і дружини їх волі, вираженій у спільній заяві. До видачі і надсилання копії рішення суду про припинення режиму окремого проживання слід застосовувати ті ж правила, що і для рішення про його встановлення.

Висновки. Порядок встановлення та припинення режиму окремого проживання подружжя в порядку окремого провадження потребує додаткової правової регламентації та удосконалення. Конкретні розгорнуті пропозиції викладені в основній частині цієї статті. Основними напрямками такого удосконалення є: 1) зменшення суддівського розсуду при ухваленні рішення про встановлення сепарації; 2) окреслення предмета доказування; 3) чітка регламентація змісту рішення суду про встановлення сепарації; 4) запровадження державної реєстрації сепарації як акту цивільного стану; 5) виключення норм про автоматичне припинення сепарації; додаткова регламентація судового припинення сепарації тощо.

Бібліографічні посилання

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь, 2005.
2. Гопанчук В. Встановлення режиму окремого проживання подружжя // Вісник Прокуратури. – 2008. – № 2 (80). – С. 82-87.
3. Левківський Б.К. Режим окремого проживання подружжя // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2003. – № 12. – С. 97-101.
4. Лепех С. Інститут сепарації: проблеми застосування // Право України. – 2003. – № 3. – С. 128-130.
5. Про затвердження Правил державної реєстрації актів громадянського стану в Україні : наказ Міністерства юстиції України від 18.10.2000 № 52/5 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 42. – Ст. 1803.
6. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III // ВВР України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135.
7. Сімейний кодекс України : науково-практ. коментар / за заг. ред. С.Я. Фурси. – К., 2008.
8. Сімейний кодекс України : науково-практ. коментар / за ред. І.В. Жилінкової. – Х., 2008.

9. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // ВВР України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

10. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV // ВВР України. – 2004. – № 40-41, 42. – Ст. 492.

11. Ясинок М. Режим окремого проживання подружжя – новий вид справ у окремому провадженні // Право України. – 2008. – № 5 – С. 114-117.

Черноп'ятов С. В. Актуальные вопросы установления и прекращения режима отдельного проживания супругов в порядке отдельного производства. Осуществлен анализ установления и прекращения режима отдельного проживания супругов в порядке отдельного производства. Даны предложения по его усовершенствованию.

Ключевые слова: семейное право, режим отдельного проживания супругов, сепарация, отдельное производство, предмет доказывания.

Chernopyatov S. V. Current issues in establishing and termination of separation spouses regime in order of separate proceedings. The article is about application of standards of the relatively new institution of family law of Ukraine – separation (separation spouses regime). There is the analysis of the establishment and termination of the separation spouses regime at the request of the couple in order of separate proceedings. There are proposals for its improvement.

The author defined the content of separation spouses regime. He substantiated that questions that go beyond the content of the separation regime are not settled at trial. So, he explains that it can not be the subject of consideration in resolving the case on a regime of separation question of husband's and wife's domicile, the realization of parents' rights and duties to children, including the allowance and determine the child's place of residence.

The author defined the subject of evidence in the case, which includes: compliance of internal applicants will to expressing form of their will before establishment of a separation regime (submitted application), and there are grounds establishing a separation regime – the spouses inability or unwillingness residing together.

The author reasoned relevance to limit the participation of representatives in the case with possibility of submitting application through a representative (representatives) and the establishment of mandatory personal involvement of both spouses in the case.

The author determined inappropriately broad discretion provided by the court in deciding the case. He proposed a commencement of the Part 1 of the Article 119 of the Family Code of Ukraine.

The separation regime is proposed to recognize as an act of civil status, which is subject to state registration.

He grounded exclusion of the rule on automatic termination of separation regime and an additional regulation of judicial termination of separation.

Keywords: family law, separation, judicial separation, legal separation, ultimate fact.

Надійшла до редакції 24.05.2013